

Makale tarihçesi: Alındı: 12 Temmuz 2016

Kitap İnceleme | Güven Şeker[▲]

Nuray Ekşi (2014). **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku**, İstanbul: Beta Basım Yayın, (ISBN: 9786053331162), 371 Sayfa.

Göç araştırmalarıyla ilgili disiplinler arası alanyazın hızlı şekilde gelişirken göçü farklı bakış açıları ve yöntemlerle inceleyen çalışmalar gerek akademisyenler gerekse ilgili alandaki uygulamacılar tarafından merakla takip edilmektedir. Özellikle hukuk alanında göçü mevzuat ve yargı kararları çerçevesinde değerlendiren ve hem ulusal hem de uluslararası düzlemde inceleyen yayınlara olan ihtiyaç günümüzde artan insan hareketliliğiyle ilişkili olarak gittikçe önem kazanıyor.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku başlıklı bu kitap birinci baskısından kısa bir süre sonra yayınlanan ikinci baskısıyla alandaki değişiklikleri hızlı ve etkin şekilde dikkate alarak yeni baskısını yapmıştır. Kitap önsözünde belirtildiği üzere Türkiye'ye Arap Baharı ile sığınan insan sayısının arttığı ve ülkenin külfet paylaşım mekanizmalarından yeterince faydalanamadığı bir ortamda aynı zamanda yasal düzenlemelerin acil ihtiyaç haline geldiği bir dönemde ortaya çıkan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile eğüdümlü alt yapı çalışmalarının yürüdüğü bir dönemde önemli bir katkı olarak dikkate değerdir. İlk olarak kitabın en dikkati çeken özelliği bugüne kadar yabancılar hukuku alanında sınırlı şekilde yer verilen konulardan biri olan uluslararası koruma konusuna geniş şekilde yer vermiş olmasıdır. Birinci baskısı sonrası Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik gibi konular da yeni baskıya dahil edilerek hızla değişen bir alanda önemli bir katkı sağlanmıştır. Konu zenginliği ile de dikkate çeken çalışma İdare Mahkemeleri ve Danıştay tarafından verilen kararlara dair değerlendirmeleri de okurlarla buluşturmaktadır.

[▲] Doç. Dr. Güven Şeker, Türkiye. E-posta: guvenseker@gmail.com.

11 bölümden oluşan kitap, yabancılar konusu tüm boyutlarıyla ele alınarak benzer hukuk kitapları arasında özel bir yere konulmalıdır. Kanun hazırlanma süreçlerinde de şahsen bulunduğu bilinen yazarın birincil deneyim ve görüşlerinin, en başından itibaren hazırlık, AB mevzuatına uyum gibi konuların farklı boyutları ile ortaya konulmasına yardımcı olmuş görünmektedir. Kitabın kavramsal konuların ele alındığı ikinci bölümünde de uluslararası ulusal hukuki düzenlemeler karşılaştırmalı ve detaylı olarak, gerektiğinde AİHS ve AİHM kararları da ele alınarak sunulmuştur. Mültecilik alanında daha çok yeni bir kavram olan şartlı mülteciler¹ (sayfa 52) konusu da açık ve net olarak okuyucunun ilgisine sunulmuştur. İkincil koruma ve geçici koruma gibi kavramlar da detaylı olarak anlatılmış ve bu anlamda Alana yeni başlayanlar için önemli bir kaynak olma özelliği taşımaktadır.

Kitabın ders kitabı olmak ötesinde bu alanda çalışmak isteyen okuyucular açısından faydalı olabilecek tarafı kavramların, alıntılarının detaylı olarak dipnotlar ile açıklanmasıdır. Ancak okuyucu için konuyu takip etmede sıkıntı yaratacak derecede çok ve uzun dip notların varlığı da bazı okurları memnun etmeyebilir.

Kitap on bir bölüm içinde yabancılar kavramı, uluslararası koruma kanunu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, ülkeye giriş vize işlemleri, ikamet konusu, sınır dışı, koruma, çalışma, taşınmaz mallar, sermaye yatırımları gibi konuları farklı bölümler olarak detaylı şekilde ele almıştır. Yazar bu karmaşık kavramları ve hukuksal çerçeveyi ulusal, uluslararası, yargı kararları, içtihat, içtihadı birleştirme, AB insan hakları kararları gibi detaylı ve farklı boyutları ile ele alarak okuyucuyu sıkmadan aktarmaktadır. Özellikle kitapta “non-refoulement” ilkesi açıklanırken AİHS ve AİHM tarafından verilen farklı güncel karar örnekleri ile iltica alanında var olan güncel değerlendirmelerin okuyuculara sunulması çok kıymetli bir katkıdır.

Jabari başlıklı dipnotta (sf. 144 dipnot 191) 2013 YUKK öncesinde illerde bulunan müdürlükler hatalı olarak Hudut İltica ve Yabancılar Şubesi olarak ifade edilmiş. Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığı'na bağlı taşra kuruluşundaki müdürlükler Yabancılar Şube Müdürlüğü² olarak geçmektedir.

Çalışmada, avukatlar ve alanda çalışan akademisyenlerin işini kolaylaştırabilecek şekilde AİHM'de 2014 yılına kadar Türkiye'ye karşı açılan

¹ Henüz az sayıda çalışmada bu konu ele alınmaktadır; bkz. Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Moment Dergi*, 2(1):60-80; Kolukıncık, S. (2014). Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(2), 37-53; Tunc, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2):29-63; Uzun, A. (2015). Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergileri*, 73(1):105-120.

² 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa dayalı olarak, İçişleri Bakanlığı onayı ile 19.03.2012 tarihli EGM Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği ile yine aynı kanuna dayalı olarak İçişleri Bakanlığı onayı ile 23.08.1993 İl Emniyet Müdürlükleri Pasaport, Yabancılar, Pasaport-Yabancılar Şube Müdürlüğü Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmelikleri ile düzenlenmektedir.

davalar, dava isimleri ve başvuruların dayandığı AİHS maddelerin ayrı ayrı olarak (sf. 147, toplam 33 başvuru) gösterildiği bir tablo da sunulmaktadır.

Çalışmada özellikle AİHM kararlarının Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun sınır dışına ilişkin hükümlerine etkisinin ele alındığı bölümde AİHM kararları, uluslararası düzenlemeler ve Türkiye'nin yapmış olduğu düzenlemeler kapsamlı olarak ele alınarak farklı boyutları ile YUKK' da ki düzenlemelerin gerekçeleri tartışılmaktadır.

Mülteci misafirhanelerinin (YUKK geri gönderme merkezleri) hukuk alanında çok tartışmalı bir yüzü olan idari gözetim kavramı, gözlem altına alma/gözaltı/tutuklama ayrımları bağlamında yapılan adli yargı mı idari yargı mı konuya bakar tartışması özellikle değerlidir. Bu bağlamda Danıştay kararları ile konu ele alınmış ve alanda var olan gerçekliğe uygun değerlendirmeler ile ortaya konulmuştur. Aynı zamanda AİHM'nin beşinci maddesine göre yapılan değerlendirme ve buna uygun YUKK 57, 58 ve 59. maddelerde yapılan düzenlemeler okuyucunun kolayca anlayabilmesini sağlayacak şekilde açıklanmıştır.

Uluslararası Koruma bölümü altında mültecilerin hukuki durumları, farklı hak sınıflamalarından çeşitli uluslararası düzenlemelere göre (1951 Cenevre Söz, 1967 New York Protokolü gibi) karşılaştırmalı değerlendirmeler ile sunularak özellikle alanda çalışanlara farklı bakış açıları sağlayabilecek biçimde tartışılmış.

Kitapta çok güncel olan Suriye'de yaşanan olaylar sonrası Türkiye gündeminde önemli yer kaplayan geçici koruma ve bu kavramın etrafında ortaya çık(an/abilecek) sorunlar da ele alınmıştır. Aynı zamanda yine uluslararası akademik alan yazında yoğun olarak ele alınan³ iklim mültecileri konusu ulusal ve uluslararası bakış açıları ile ele alınırken yerinden edilme ve yerinden edilmelerin şartları detaylı ve farklı boyutları ile tartışılmıştır.

Kitapta uluslararası koruma kanundaki akışa göre açıklanırken aslında koruma kapsamındaki grupların, hizmet veren göç idaresi genel müdürlüğünün iş süreçlerinin de anlatılması, bu alanda iş gören ve hizmet alacakların da süreçleri anlamasına yardımcı olabilir.

Çalışmanın bazı bölümlerinde sadece YUKK'dan faydalanılması bir kısıtlılık olarak görülebilir. Yine benzer şekilde sekizinci bölümde de idari teşkilat yapısı bölümünün bu anlamda kısa değerlendirildiği görülmektedir. Ancak dokuzuncu ve son bölüm olan on birinci bölüme kadar kitabın çalışma, mal edinme, yatırım gibi ekonomik konuları ulusal ve uluslararası

³ Konu ile ilgili bkz. Brown, O. (2008). *Migration and climate change* (No. 31). United Nations Pubns; Fernández, M. J. (2015). Refugees, climate change and international law. *Forced Migration Review*, (49), 42.; Lyster, R. (2015). Protecting the Human Rights of Climate Displaced Persons: The Promise and Limits of the United Nations Framework Convention on Climate Change. *Research Handbook on Human Rights and the Environment*, A. Grear, L. Kotze, eds., Edward Elgar Publishing; McAdam, J. (2015). The emerging New Zealand jurisprudence on climate change, disasters and displacement. *Migration Studies*, 3(1), 131-142; Williams, A. (2008). Turning the tide: recognizing climate change refugees in international law. *Law & Policy*, 30(4), 502-529

düzenlemeler yönünden önceki ve halen uygulanan düzenlemelere göre farklı durumlardaki yabancıları da göz önüne alarak gayet detaylı bir şekilde karşılaştırmalı olarak okuyucuya sunmaktadır.